

Rozporządzenie Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego

z dnia 30 czerwca 1922 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Sprawiedliwości o wykonywaniu ustawy z dn. 21 czerwca 1921 roku w przedmiocie rewizji likwidacji serwitutów pastwiskowych w dobrach b. Komory arcyksiężęcej na Śląsku Cieszyńskim.

Na mocy art. 6 ustawy z dn. 21 czerwca 1921 roku w przedmiocie rewizji likwidacji serwitutów pastwiskowych w dobrach b. Komory arcyksiężęcej na Śląsku Cieszyńskim (Dz. U. R. P. № 59, poz. 373), zarządza się co następuje:

Przepisy ogólne.

§ 1. W celu przeprowadzenia rewizji likwidacji serwitutów pastwiskowych w dobrach b. Komory arcyksiężęcej na Śląsku Cieszyńskim w myśl art. 4 pomienionej ustawy z dn. 21 czerwca 1921 r. powołuje się z dniem 1 października 1922 r. komisję z miejscem urzędowania w Cieszynie, która nosić będzie urzędową nazwę „Serwitutowa Komisja Rewizyjna” w Cieszynie.

§ 2. Skład serwitutowej komisji rewizyjnej w Cieszynie stanowią:

- 1) delegat Głównego Urzędu Ziemskiego, mianowany przez Prezesa tegoż Urzędu, jako przewodniczący,
- 2) przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości, mianowany przez swego Ministra, jako zastępcę przewodniczącego,
- 3) przedstawiciel Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, mianowany przez swego Ministra i
- 4) przedstawiciel Towarzystwa Rolniczego w Księstwie Cieszyńskim, mianowany przez Pre.

zesa Głównego Urzędu Ziemskiego na wniosek zarządu tego towarzystwa.

§ 3. Przewodniczący komisji jest odpowiedzialnym przed Prezesem Głównego Urzędu Ziemskiego kierownikiem prac, mających na celu sprawne przeprowadzenie rewizji likwidacji serwitutów i jest on jednocześnie bezpośrednim przełożonym przydzielonych mu do pomocy urzędników.

Zastępca przewodniczącego posiada w czasie jego nieobecności wszystkie uprawnienia przysługujące przewodniczącemu w zakresie nadzoru i zarządu pracami rewizyjnymi.

Pozostali członkowie biorą udział wyłącznie w posiedzeniach komisji, zwoływanych przez przewodniczącego względnie jego zastępcę, jednak na skutek orzeczeń komisji mogą być delegowani na miejsce robót w celu przeprowadzenia potrzebnych dochodzeń. Orzeczenia komisji w tym względzie mogą być powzięte na posiedzeniach niejawnych, lecz winien być w nich wyraźnie zaznaczony cel, termin i zakres działania delegowanego członka.

§ 4. Serwitutowa komisja rewizyjna jest ciałem kolegialnym, orzekającym w I instancji we wszystkich sprawach, wypływających z rewizji likwidacji serwitutów w dobrach b. Komory arcyksiążęcej na Śląsku Cieszyńskim.

Orzeczenia komisji zapadają na jawnych posiedzeniach prostą większością głosów, w razie równego podziału głosów przeważa zdanie przewodniczącego, i są one ważne o ile zapadną przy udziale najmniej 3 członków w tym przewodniczącego lub jego zastępcy.

§ 5. Postępowanie w serwitutowej komisji rewizyjnej w Cieszynie odbywać się będzie zgodnie z przepisami obowiązującymi przy postępowaniu w okręgowej komisji ziemskiej, zawartymi w rozporządzeniu wykonawczym z dn. 12 października 1921 roku do ustawy z dn. 6 lipca 1920 r. o organizacji urzędów ziemskich (Dz. U. R. P. z roku 1921 № 85 poz. 616), ze zmianami wynikającymi z niniejszego rozporządzenia.

§ 6. Do wykonywania czynności pomocniczych, związanych z urzędowaniem serwitutowej komisji rewizyjnej w Cieszynie, przydzieloną będzie odpowiednia liczba urzędników biurowych i technicznych.

Etat serwitutowej komisji rewizyjnej w Cieszynie zaliczony będzie przy Głównym Urzędzie Ziemskim.

§ 7. Rachunkowość i biurowość komisji prowadzona będzie według zasad ustalonych w okręgowych urzędach ziemskich. W korespondencji zewnętrznej serwitutowej komisji rewizyjnej przysługuje prawo używania pieczęci z godłem państwowem.

Postępowanie rewizyjne.

§ 8. Rewizji podlegają likwidacje służebności szlacheńskich, o ile dawne obszary, na których ciążyły te służebności, należały do dóbr fideikomisowych dynastji Habsburgskiej i są obecnie położone

w granicach części cieszyńskiej województwa śląskiego.

W tym celu przewodniczący komisji zarządzi sporządzenie szczegółowych wykazów szlacheńskich dla wszystkich dawnych spółek szlacheńskich, którym na tych obszarach zlikwidowano serwituty po 31 grudnia 1852 r. na mocy patentu cesarskiego z dnia 5 lipca 1853 roku (austr. Dz. Ust. № 130).

§ 9. Wykaz szlacheńscy winien zawierać:

- a) nazwę szlachu, gminy i powiatu,
- b) listę członków pierwotnie uprawnionych dawnej spółki szlacheńskiej, w momencie dokonywanej na mocy pomienionego patentu cesarskiego likwidacji ich serwitutów,
- c) listę obecnych posiadaczy tych gospodarstw, którym zlikwidowano serwituty.

§ 10. Powyższe wykazy (§ 9) po zaaprobowaniu przez przewodniczącego komisji podlegają trzykrotnemu ogłoszeniu w miejscowej prasie urzędowej oraz wywieszeniu we właściwych urzędach gminnych na przeciąg dni trzydziestu, z zaznaczeniem, że interesowanym w ciągu tego terminu przysługuje prawo żądania od komisji uzupełnień lub zmian w przedmiocie tych wykazów, że reklamacje podawać należy na ręce przewodniczącego komisji oraz, że po upływie pomienionego terminu żadne reklamacje pod tym względem uwzględniane nie będą.

§ 11. Po upływie rzezonego terminu (§ 10) i przeprowadzeniu dochodzenia w przedmiocie wniesionych reklamacji, pomienione wykazy (§ 9) wraz z reklamacjami i dowodami dochodzenia przewodniczący przedkłada na jawne posiedzenie komisji w celu ostatecznego ustalenia ilości spraw podlegających na mocy ustawy z dnia 21 czerwca 1921 r. rewizji w przedmiocie przeprowadzonej na mocy patentu cesarskiego z dnia 5 lipca 1853 r. (austr. Dz. Ust. № 130) likwidacji serwitutów oraz zatwierdzenia sporządzonych wykazów (§ 9) ustalających listę osób uprawnionych do podejmowania zabiegów w przedmiocie postępowania rewizyjnego.

§ 12. Od pomienionego orzeczenia komisji stronom przysługuje prawo odwołania się do Głównej Komisji Ziemskiej w terminie 30-dniowym od dnia następnego po doręczeniu powyższego orzeczenia (ustęp końcowy art. 4 ustawy). Odwołanie należy wnosić na ręce przewodniczącego Serwitutowej Komisji Rewizyjnej.

Orzeczenia Głównej Komisji Ziemskiej są ostateczne i podlegają natychmiastowemu wykonaniu.

§ 13. Po uprawomocnieniu się orzeczenia Serwitutowej Komisji Rewizyjnej jej przewodniczący wdraża niezwłocznie dochodzenie rewizyjne mające na celu:

- a) ustalenie postaci i rozciągłości zlikwidowanych na mocy patentu cesarskiego z dnia 5 lipca 1853 (austr. Dz. Ust. № 130) uprawnień serwitutowych dla każdego szlachu oddzielnie, a to według stanu z końca 1852 r. w myśl nadań i zawartych ugód, zwłaszcza zaś w myśl ugody z roku 1800 (p. 1 art. 2 ustawy) oraz ustalenie wartości tych upraw-

nień według norm i zasad wskazanych w art. 30 ustawy z dnia 7 maja 1920 r. o likwidacji serwitutów na terenie b. Królestwa Kongresowego (Dz. U. R. P. z 1920 r. № 42 poz. 249),

- b) ustalenie przedmiotu otrzymanego z tytułu wzmiankowanej likwidacji wynagrodzenia w chwili jego przyjęcia (położenie, obszar, rodzaj użytków, gleba i t. p.) oraz ustalenie wartości tego wynagrodzenia według norm i zasad tegoż art. 30 wyżej pomienionej ustawy z dnia 7 maja 1920 roku wreszcie
- c) zaprojektowanie, zgodnie z zasadami wskazanymi w p. p. 3 i 4 art. 2 ustawy z dnia 21 czerwca 1921 roku, wydzielienia dodatkowego wynagrodzenia względnie stwierdzenie, że otrzymane ongi przez spółkę szłaśniczą wynagrodzenie za zniesione serwituty nie jest mniejsze od wartości zlikwidowanych uprawnień serwitutowych.

§ 14. Z chwilą wdrożenia postępowania rewizyjnego (§ 13) do wnoszenia skarg, zażaleń, rekursów, stawania przed komisją i t. p. są tylko uprawieni:

- a) ze strony dziedziny obciążonej serwitutami—zastępca prawny,
- b) ze strony dziedziny uprawnionej do korzystania z serwitutów pełnomocnicy b. spółek szłaśniczych, wybrani oddzielnie, w liczbie nie wyżej 3 osób, przez każdy zespół obecnych prawnych następców tych spółek, ujawniony w zatwierdzonym wykazie szłaśniczym (p. c. § 9).

W tym celu przewodniczący Serwitutowej Komisji Rewizyjnej, po zatwierdzeniu przez komisję wykazu szłaśniczego (§ 11)—wezwie ujawnionych w tym wykazie obecnych prawnych następców dawnej spółki szłaśniczej do wyboru swych pełnomocników.

§ 15. Zebrania mające na celu wybór pełnomocników (§ 14) zwołuje miejscowy naczelnik gminy w terminie przez siebie wyznaczonym i są one ważne przy udziale połowy osób ujawnionych w wykazie szłaśniczym, względnie ich prawnych zastępców. Uchwały na tych zebraniach zapadają zwyczajną większością głosów obecnych.

Uprawnionemi do przyjęcia udziału w zebraniu są wszystkie osoby ujawnione w zatwierdzonym wykazie szłaśniczym, przyczem w imieniu małoletnich względnie osób niesamowolnych działają ich prawni zastępcy.

Naczelnik gminy, o ile nie jest zainteresowany w przeprowadzanej rewizji likwidacji serwitutów—nie przyjmuje udziału w głosowaniu.

§ 16. Ustalenie postaci i rozciągłości serwitutów według stanu w końcu roku 1852 w myśl nadeń i zawartych ugód, zwłaszcza zaś w myśl ugody z roku 1800 (p. a. § 13), a zlikwidowanych szłaśnikom na mocy patentu cesarskiego z dn. 5 lipca 1853 roku (austr. Dz. Ust. № 130) oraz ustalenie otrzymanego przez nich z tego tytułu ekwiwalentu (p. b. § 13) opierać się winno na aktach likwidacyjnych sporządzonych przez b. urzędy austriackie, na starych i nowych księgach gruntowych, zeznaniach świadków, biegłych i t. p. dowodach, jakie uzna za

potrzebne do zbadania Serwitutowa Komisja Rewizyjna, względnie jej przewodniczący. W tym celu komisja jest uprawniona do bezpośredniego znoszenia się ze wszystkimi władzami i urzędami w Państwie, za wyjątkiem urzędów zagranicznych, z którymi znosić się może tylko za pośrednictwem Głównego Urzędu Ziemskiego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych. W braku tych dokumentów względnie po stwierdzeniu, że są one niepełne, uzupełniać je można dochodzeniem, przeprowadzonym przez urzędników Serwitutowej Komisji Rewizyjnej, delegowanych przez jej przewodniczącego lub członków tej Komisji (§ 6). Powyższe dochodzenie winno być oparte na protokularnym zeznaniu świadków, biegłych i t. p. lub na wyciągach z akt oficjalnych.

§ 17. Określenie wartości w powyższy sposób ustalonych uprawnień serwitutowych (§ 16) polegać winno na ustaleniu wysokości dochodu skapitalizowanego według stopy 3¹/₈%, jaki mogliby przeciętnie rocznie osiągać szłaśnicy, wykonywując swe uprawnienia w latach 1918 do 1922 włącznie.

Wysokość pomienionego dochodu rocznego winna ściśle odpowiadać przeciętnym w okresie 1918 do 1922 r. włącznie cenom sprzedażnym materiałów uzyskiwanych z uprawnień serwitutowych względnie—tenucie dzierżawnej, pobieranej w najbliższej okolicy za prawo pasania inwentarza.

§ 18. Rozmiar przypadającego szłaśnikom wynagrodzenia za zniesienie ich uprawnień serwitutowych (§ 16) ustalać należy z zachowaniem wskazań pp. 2, 3 i 4 art. 2 ustawy, przestrzegając, aby grunta oddawane za te serwituty całkowicie przydatne były dla celów rolniczych i stanowić mogły łącznie z gruntami obecnie posiadanymi przez uprawnionych, najodpowiedniejszą strukturę gospodarczą i nie utrudniały w przyszłości przeprowadzenia racjonalnej komasacji, oraz aby dostęp i dojazd do tych gruntów był należycie zabezpieczony. Nadto należy przestrzegać, aby wydzielenie powyższych gruntów z całością dóbr nie spowodowało rozbitcia tychże, jako warsztatu rolniczego, ze szkodą dla produkcji krajowej, przez powstanie złej konfiguracji granic, braku dojazdu, zniszczenie wartościowych urządzeń gospodarczych i technicznych i t. p.

§ 19. Wartość pomienionych w § 18 gruntów należy wyprowadzać na zasadzie szczegółowej ich klasyfikacji zgodnie z Instrukcją dla Urzędów Ziemskich w przedmiocie zasad i postępowania przy klasyfikacji użytków rolnych oraz szacunku, opartego na przeciętnej cenie sprzedażnej użytków rolnych w najbliższej okolicy w okresie 1918 do 1922 roku włącznie.

Drogi, rowy i t. p. urządzenia obecnie istniejące lub projektowane w celu racjonalnego wykorzystania terenu oddawanego za serwituty nie podlegają oszacowaniu.

§ 20. Wszelkie dochodzenia przeprowadzane w toku postępowania na miejscu i mające na celu ustalenie postaci i rozciągłości serwitutów, ustalenie wartości korzyści serwitutowych, czynności klasyfikacyjne i szacunkowe i t. p. winny się odbywać w obecności stron interesowanych oraz przy udziale bie-

głych, których w miarę potrzeby na wniosek delegowanego do wykonania tych prac urzędnika, wyznaczy przewodniczący Serwitutowej Komisji Rewizyjnej, po wysłuchaniu w tej mierze wniosku stron. Z każdej czynności, dokonanej w toku postępowania rewizyjnego, należy sporządzać szczegółowe protokoły i do których winny być wnoszone wszelkie oświadczenia stron i osób interesowanych w przeprowadzanej rewizji likwidacji serwitutów.

§ 21. Projekt likwidacji opracowany ściśle według zasad wskazanych w §§ 16—20 i w miarę możliwości uzgodniony z życzeniami interesowanych zawierając winien:

- a) plan gruntów projektowanych do oddania za zniesienie serwitutów z wyszczególnieniem obszaru poszczególnych użytków rolnych oraz z zaznaczeniem na niem granic i obszaru dawniej otrzymanego ekwiwalentu i
- b) protokolarne uzasadnienie projektu z wyszczególnieniem wszelkich w tym względzie dochodzeń oraz wyliczeń, na których projekt powyższy został oparty.

Do projektu likwidacji dołączać należy wszelkie dowody i dokumenty sporządzane w toku dochodzenia, jak to: odpisy z akt likwidacyjnych b. władz i urzędów austriackich i krajowych, zeznanie stron, świadków, biegłych, dowody stwierdzające ceny sprzedaży użytków rolnych, korzyści serwitutowych, odwołania stron i t. p.

§ 22. Projekt likwidacji (§ 21) po uprzednim zaznajomieniu się z nim i skutecznieniu poprawek, o ile okażą się konieczne, wnosi przewodniczący na jawne posiedzenie Serwitutowej Komisji Rewizyjnej, która po rozpoznaniu wniesionych oświadczeń i wyjaśnień interesowanych projekt ten zatwierdza względnie zarządza uzupełnienie lub odmawia zatwierdzenia, polecając opracowanie nowego projektu innym funkcjonariuszom komisji.

Od powyższych orzeczeń Serwitutowej Komisji Rewizyjnej stronom przysługuje prawo odwołania się w terminie 30 dni od dnia następnego po doręczeniu orzeczenia do Głównej Komisji Ziemskiej, której orzeczenie jest ostateczne i podlega natychmiastowemu wykonaniu.

Przepisy końcowe.

§ 23. Po uprawomocnieniu się orzeczenia Serwitutowej Komisji Rewizyjnej, zatwierdzającego pro-

jekt likwidacji, przewodniczący komisji ogłasza stronom zamknięcie postępowania rewizyjno-likwidacyjnego, przez doręczenie stronom odpisu powyższego orzeczenia z klauzulą o jego prawomocności, a projekt likwidacji (§ 21) przesyła do okręgowego urzędu ziemskiego do wykonania.

§ 24. Wykonanie przez okręgowy urząd ziemski orzeczenia Serwitutowej Komisji Rewizyjnej, zatwierdzającego projekt likwidacji, polegać będzie na:

- a) wyznaczeniu projektu na gruncie, zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami technicznymi,
- b) zarządzeniu w przedmiocie wprowadzenia w posiadanie wyznaczonym ekwiwalentem spółki szalańskiej, których organizację przez serwitutową komisję rewizyjną określa specjalne przepisy, wydane na mocy statutu ustawowo zatwierdzonego,
- c) wniesienie do sądu powyższego orzeczenia serwitutowej komisji rewizyjnej celem dokonania odpowiedniego wpisu do ksiąg gruntowych,
- d) przekazaniu urzędowi katastralnym zatwierdzonego projektu likwidacji celem poprawienia map katastralnych.

§ 25. Po wykonaniu czynności przewidzianych w paragrafie poprzednim oraz po otrzymaniu zawiadomienia o dokonaniu poprawienia ksiąg gruntowych i map katastralnych, okręgowy urząd ziemski zwraca przewodniczącemu serwitutowej komisji rewizyjnej wszelkie akty, dotyczące wykonania jej orzeczenia, który, dołączając je do akt postępowania rewizyjno-likwidacyjnego zamyka te akta i przesyła je na przechowanie do Archiwum Państwowego.

§ 26. Po zamknięciu ostatniego postępowania rewizyjno-likwidacyjnego prezes głównego urzędu ziemskiego rozwiązuje powołaną w myśl § 1 serwitutową komisję rewizyjną.

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego:
Sew. Ludkiewicz

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych:
J. Raczyński

Minister Sprawiedliwości:
W. Makowski